

4. Životní prostředí

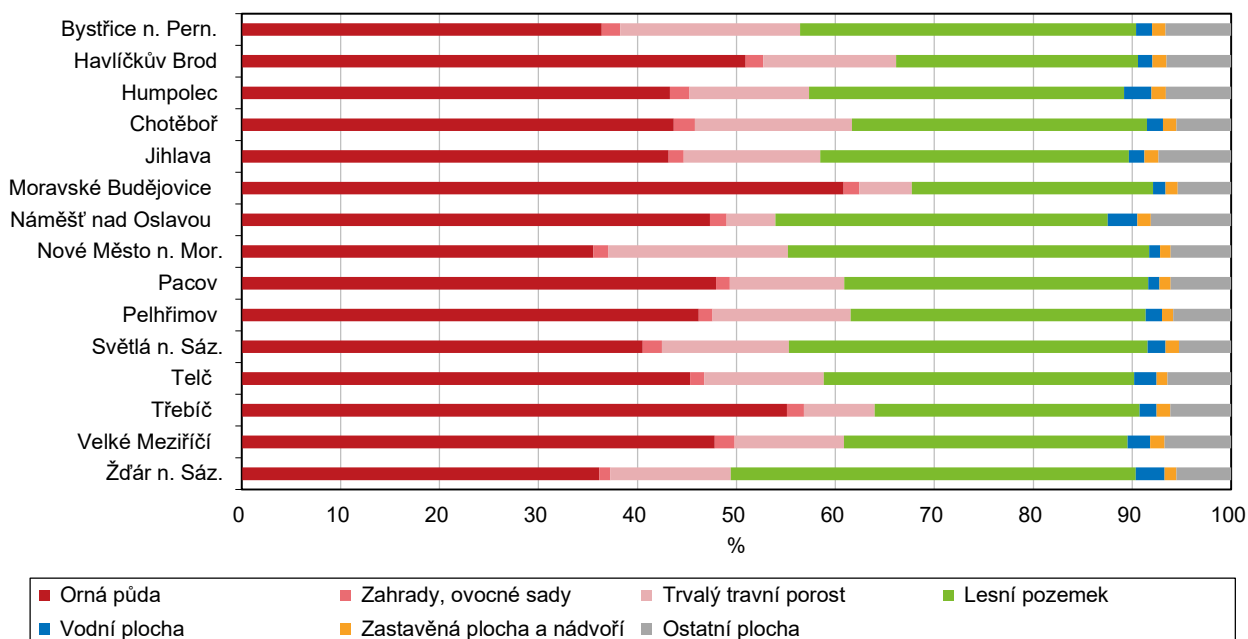
Půdní fond a chráněná území

Dlouhodobě ubývá zemědělské i orné půdy.

V Kraji Vysočina se dlouhodobě zmenšuje plocha zemědělské půdy, současně se snižuje i podíl orné půdy (v roce 2019 to bylo 46,3 % z celkové výměry kraje). Nepatrně se zmenšila plocha zahrad a ovocných sadů, naopak o něco málo se zvýšila výměra trvalých travních porostů. Nejvýraznější úbytek zemědělské i orné půdy byl na Vysočině v letech 2014–2019 zaznamenán v okrese Jihlava (u zemědělské půdy o 0,3 %, u orné o 0,7 %). Na úkor zemědělské půdy se rozšiřují lesní, vodní, zastavěné i ostatní plochy.

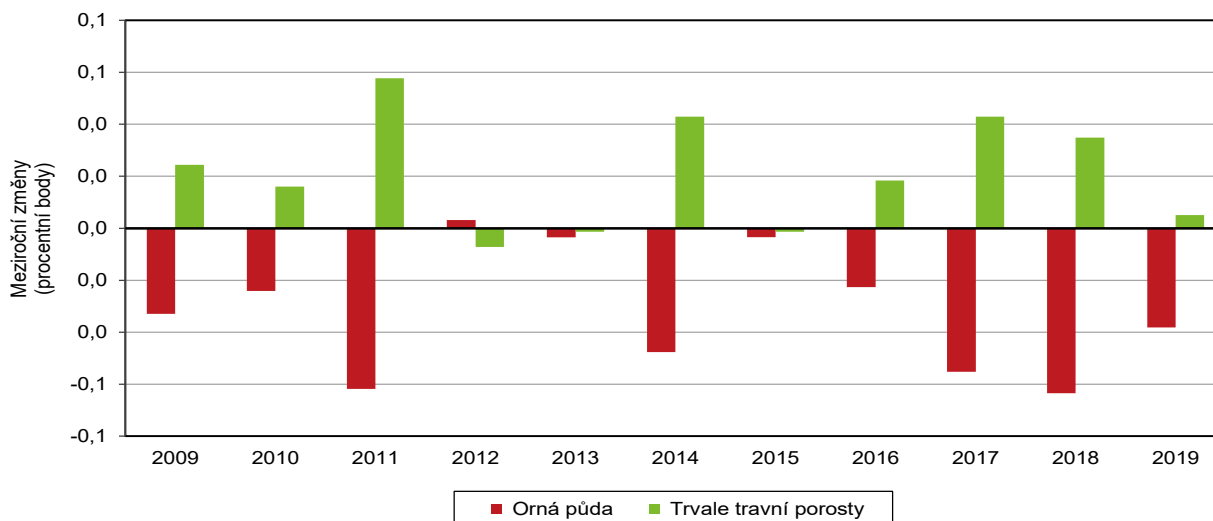
Graf 4. 1 Struktura půdy ve správních obvodech ORP Kraje Vysočina k 31. 12. 2019

Pramen: ČÚZK

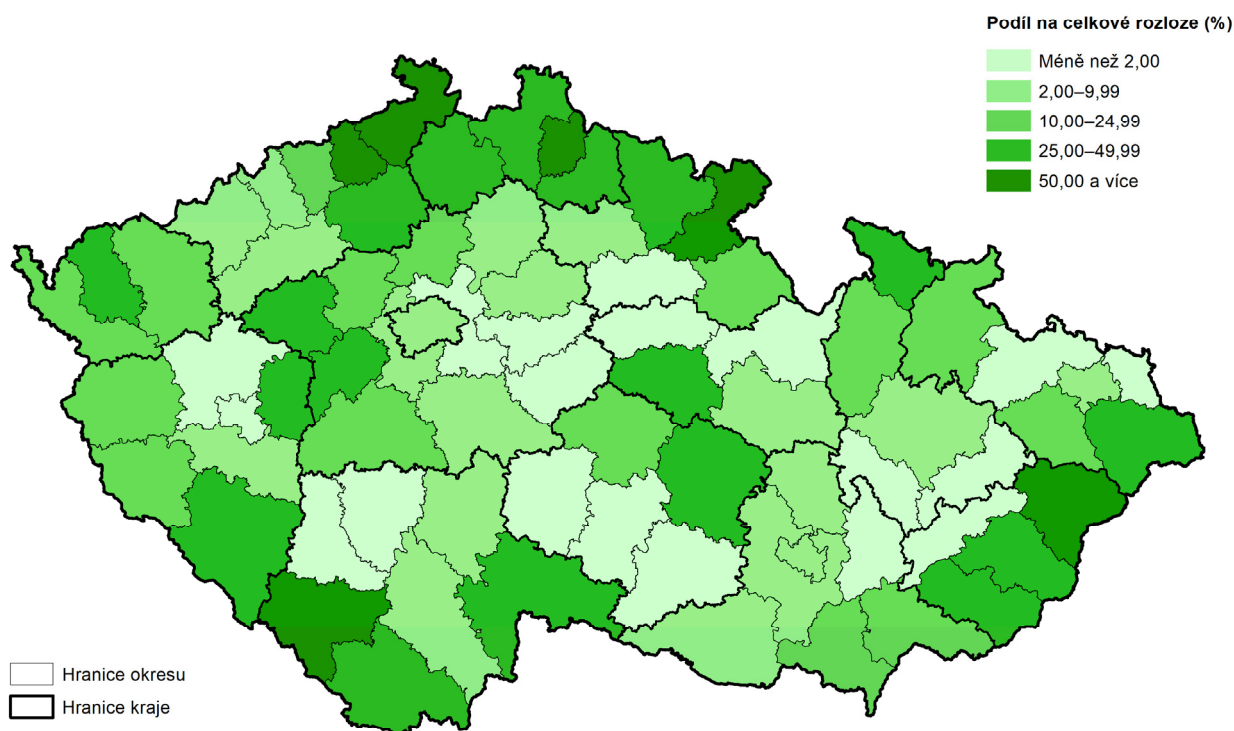

Graf 4. 2 Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě v Kraji Vysočina

Pramen: ČÚZK

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2019

Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Pramen: AOPK ČR

Zvětšení plochy chráněných území.

Na území Kraje Vysočina se v roce 2019 nacázely dvě chráněné krajinné oblasti (Žďárské vrchy a Železné hory) a vedle nich i přes dvě stovky maloplošných chráněných území. Celková výměra chráněných území činila 65 418 ha, což představovalo necelou desetinu rozlohy kraje. Ve srovnání s předchozím rokem se počet maloplošných chráněných území zvýšil o tři, celková výměra se zvětšila o více než 370 hektarů. Z maloplošných chráněných území je na Vysočině sedm národních přírodních rezervací, z nichž tři – Mohelenská hadcová step, rašeliště Dářko a Žákova hora – se těší zvláštní ochraně již od konce roku 1933.

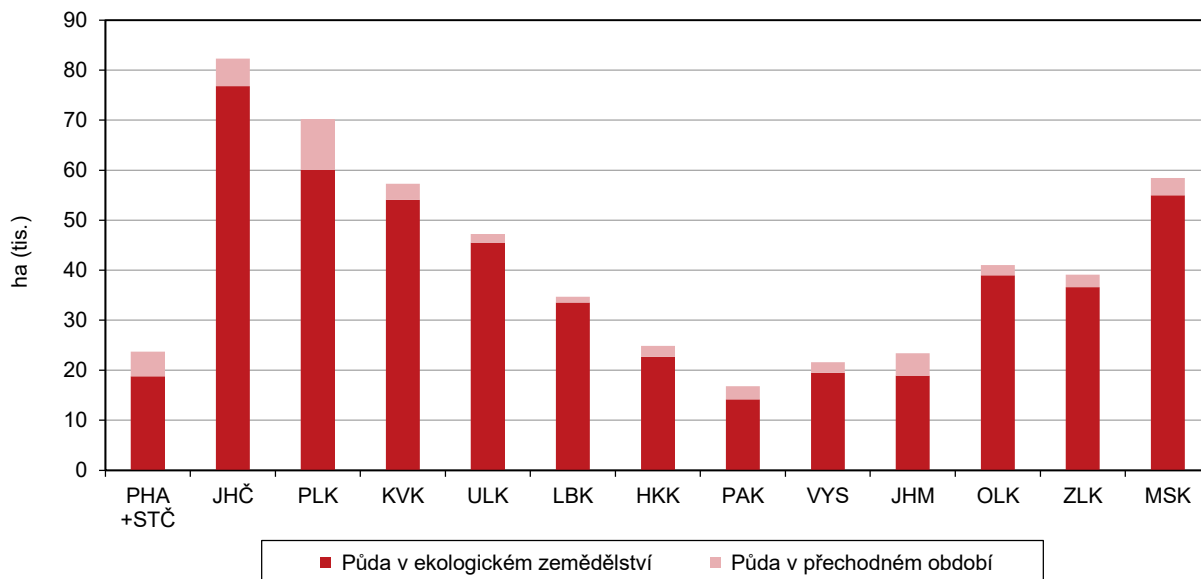
Ekologické zemědělství

Relativně nízká výměra ekologicky obhospodařované půdy.

Výměra ekologicky obhospodařované půdy (tj. půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období) se na Vysočině od roku 2017 postupně rozšiřovala, takže v roce 2019 přesáhla výměru 20 000 ha a byla o 11,0 % větší než v roce 2016). Její podíl na celkové výměře zemědělské půdy kraje v roce 2017 dosáhl 4,9 %. Přesto Kraj Vysočina za většinou ostatních regionů z hlediska ekologického zemědělství dlouhodobě zaostává, nižší výměru ekologicky obhospodařované půdy má pouze Pardubický kraj.

Graf 4. 3 Výměra půdy v ekologickém zemědělství podle krajů k 31. 12. 2019

Pramen: Ministerstvo zemědělství

Vodovody a kanalizace

Mírný pokles spotřeby vody, rychlý vzestup sazby za vodné a stočné.

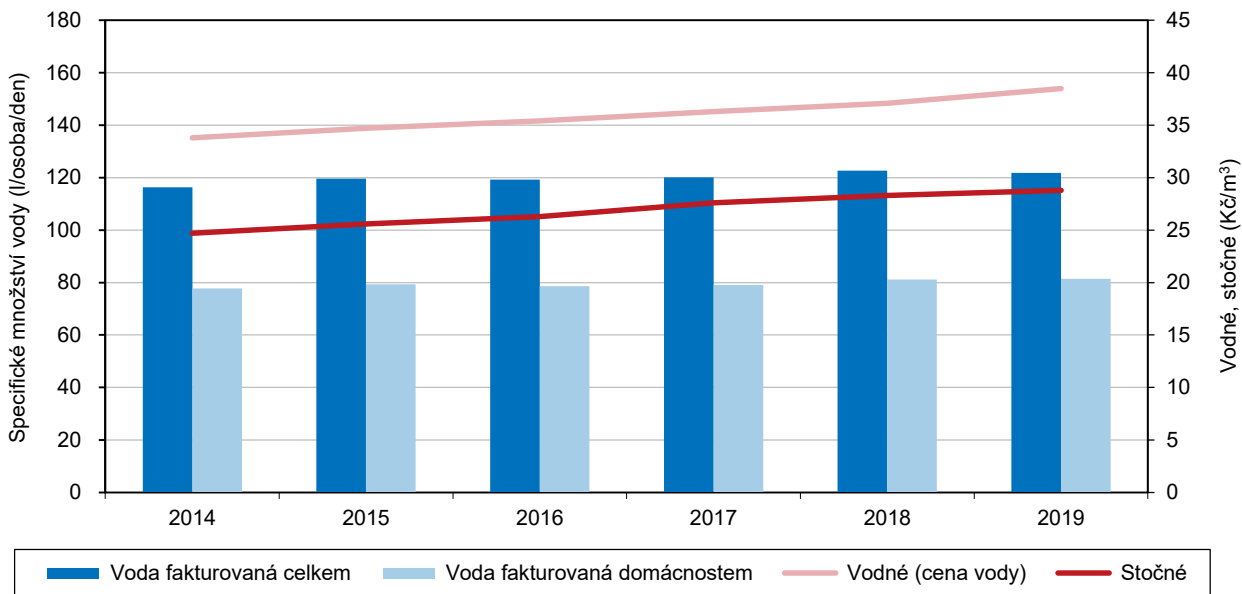
Z celkového počtu 509 370 obyvatel (střední stav) Kraje Vysočina bylo v roce 2019 pitnou vodou z vodovodů zásobováno téměř 483 tisíc osob, což představuje 94,8 %. Délka vodovodní sítě dosahuje na Vysočině 5 965 kilometrů a vodovodních přípojek je evidováno přes 138 tisíc. V roce 2019 bylo pro obyvatele Vysočiny vyrobeno 25,5 mil. m³ vody určené k realizaci, což meziročně představuje pokles o 3,0 %. V Kraji Vysočina tak došlo k meziročnímu snížení specifického fakturovaného celkového množství vody o 4,2 l/osobu/den, snížení u domácností dosáhlo hodnoty 0,9 l/osobu/den. Objem fakturované vody celkem zaznamenal proti roku 2016 nevelký pokles ve výši 1,7 %, zatímco v roce 2016 bylo celkem fakturováno 21,8 mil. m³ vody, v roce 2017 to bylo 21,5 mil. m³. Na domácnosti připadá 66,8 % z celkového množství fakturované vody. Sazba ceny pitné vody stoupá rychleji, na Vysočině vzrostla sazba vodného z 37,10 Kč/m³ v roce 2018 na 38,50 Kč/m³ v roce 2019 a stočné stoupl z 28,30 Kč/m³ na 28,80 m³.

Roste podíl obyvatel v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod.

V roce 2019 na Vysočině bydlelo v domech napojených na kanalizaci více než 448 tisíc osob, což je 88,0 % z celkového počtu obyvatel, ve srovnání s předchozím rokem byl zaznamenán nárůst o 0,4 procentního bodu. Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod dosáhl 77,5 % (meziroční růst o 0,7 procentního bodu). Celková délka kanalizační sítě na Vysočině v roce 2019 činila 3 376 km a počet kanalizačních přípojek přesáhl 108 tisíc. Objem vypouštěných odpadních vod se proti předchozímu roku téměř nezměnil. Na území kraje bylo v provozu celkem 216 ČOV (vesměs mechanicko-biologických) s celkovou kapacitou 169,4 tis. m³ za den. Podíl čištěných odpadních vod vypouštěných do kanalizace dosáhl 90,2 % z celkového množství odpadních vod, proti roku 2018 byl zaznamenán nárůst tohoto podílu o 0,1 procentního bodu. Objem kalů vyprodukovaných čistírnami odpadních vod představoval 6 764 tun sušiny, což bylo o 5,5 % méně než v roce 2018. Nejčastějším způsobem zneškodnění kalů byly na Vysočině přímá aplikace a rekultivace následované kompostováním.

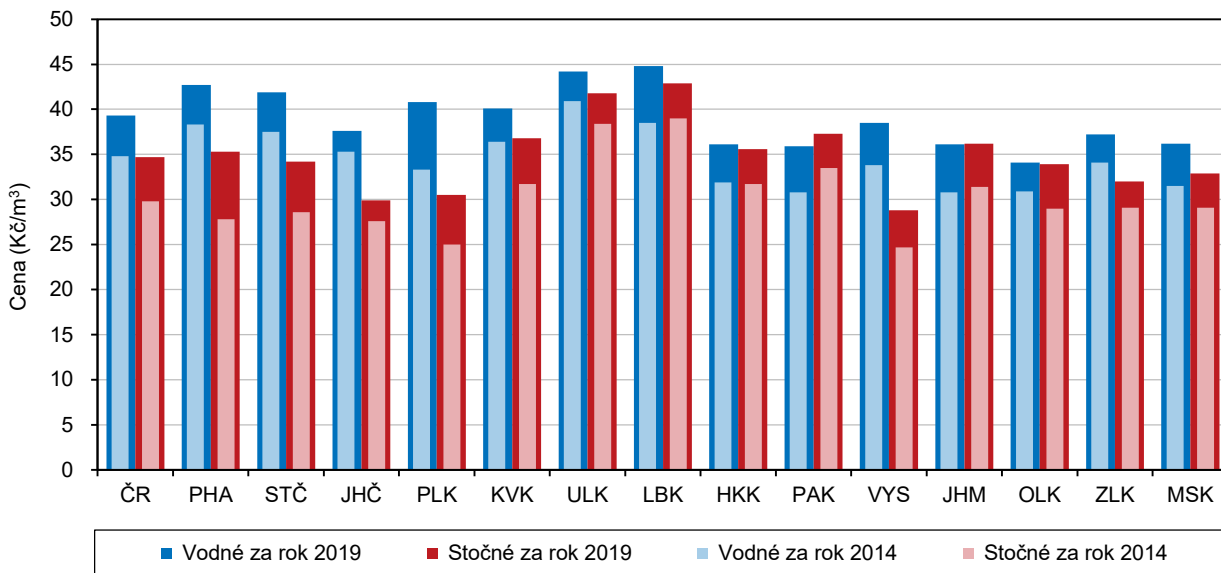
Graf 4. 4 Specifické množství fakturované vody, vodné a stočné v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ

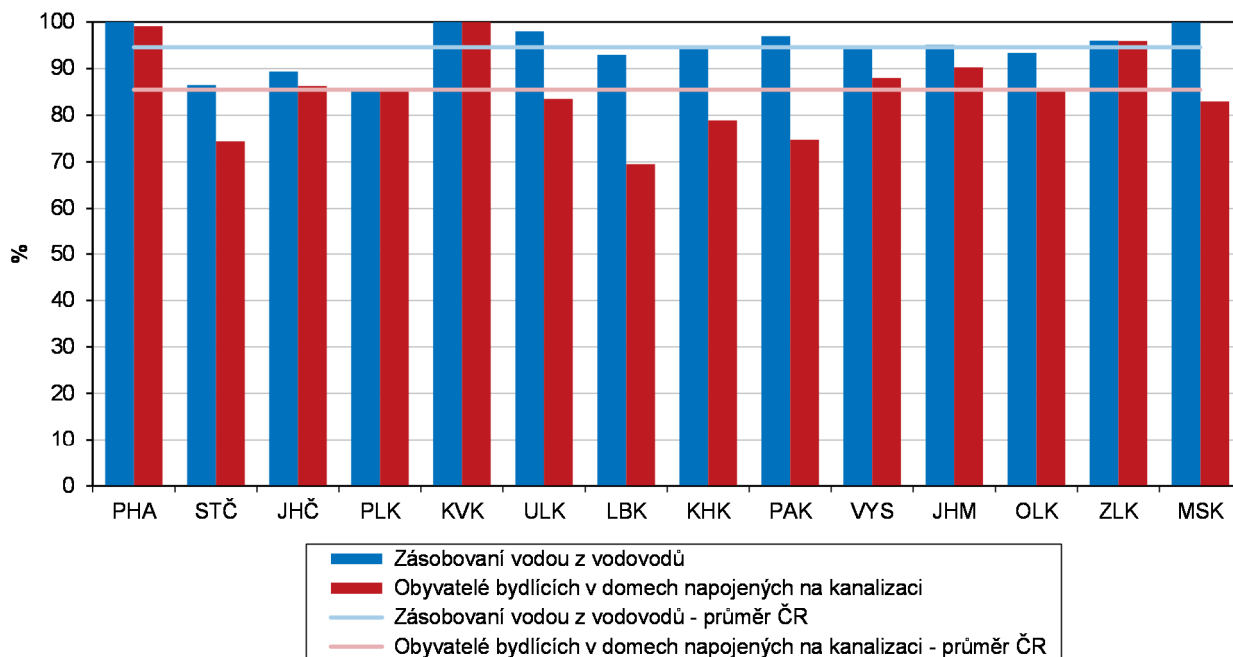
Graf 4. 5 Průměrná cena za vodné a stočné v krajích v letech 2014 a 2019

Zdroj: ČSÚ

Graf 4. 6 Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2019

Zdroj: ČSÚ

Emise

Rozhodující vliv malých stacionárních a mobilních zdrojů znečišťování.

Na emisích znečišťujících látek se v Kraji Vysočina nejvíce podílejí převážně malé stacionární zdroje znečišťování (REZZO 3) a mobilní zdroje znečišťování (REZZO 4). V roce 2018 v kraji pocházelo z těchto zdrojů téměř devět desetin tuhých znečišťujících látek, přes devět desetin emisí oxidu uhelnatého, více než tři čtvrtiny emisí oxidů dusíku a přes dvě třetiny emisí oxidu siřičitého. Zvláště výrazný je vliv mobilních zdrojů znečišťování u oxidů dusíku (v roce 2018 byly zdrojem téměř sedmdesáti procent emisí), ještě vyšší byl podíl malých stacionárních zdrojů na emisích oxidu uhelnatého.

Dlouhodobě nízké emise oxidů dusíku.

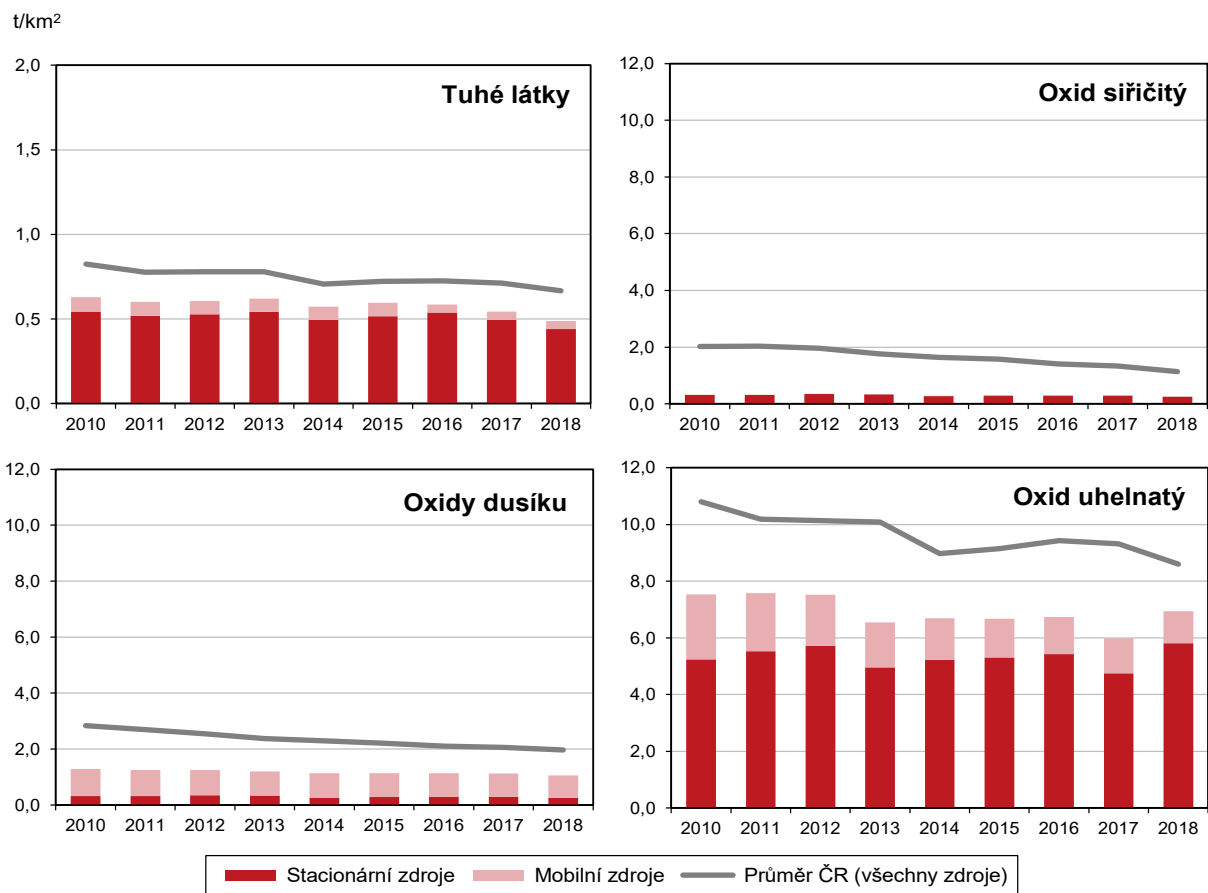
Měrné emise tuhých znečišťujících látek poklesly v kraji během roku 2018 téměř o desetinu, přičemž podíl mobilních zdrojů na celkovém množství emisí mírně vzrostl. Měrné emise oxidu siřičitého se v roce 2018 oproti předchozímu roku snížily téměř o pětinu, přičemž jeho zdrojem na Vysočině jsou téměř výhradně stacionární zdroje (REZZO 1-3). Měrné emise oxidů dusíku v kraji klesly v roce 2018 oproti předešlému roku zhruba o 7 % a oproti roku 2014 o desetinu. Podíl stacionárních zdrojů na emisích těchto látek je v kraji stabilně zhruba třetinový, dominantní vliv dopravy byl připomenut již výše. Vysočina patří dlouhodobě mezi regiony s nejnižším objemem měrných emisí oxidů dusíku.

Emise výrazně ovlivňuje doprava.

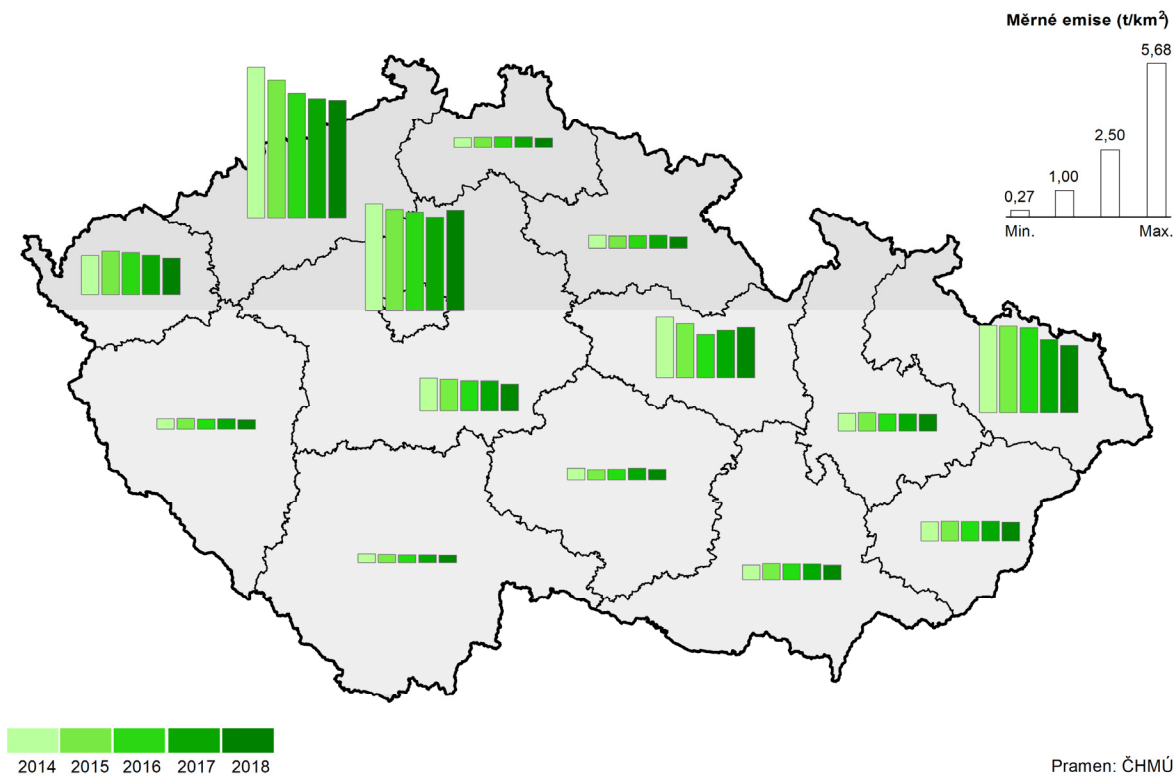
Z územního hlediska lze konstatovat, že emisemi je nejhůře postiženo území nejbližší zdrojům. Zhoršená kvalita ovzduší vlivem dopravy tak sužuje všechna větší města kraje (zejména ta, kde se ve špičkách tvoří kolony aut z důvodu špatné průjezdnosti) a okolí hlavních dopravních tepen v kraji.

Graf 4. 7 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Kraji Vysočina

Pramen: ČHMÚ

Emise oxidů dusíku (REZZO 1–3) v krajích v letech 2014 až 2018

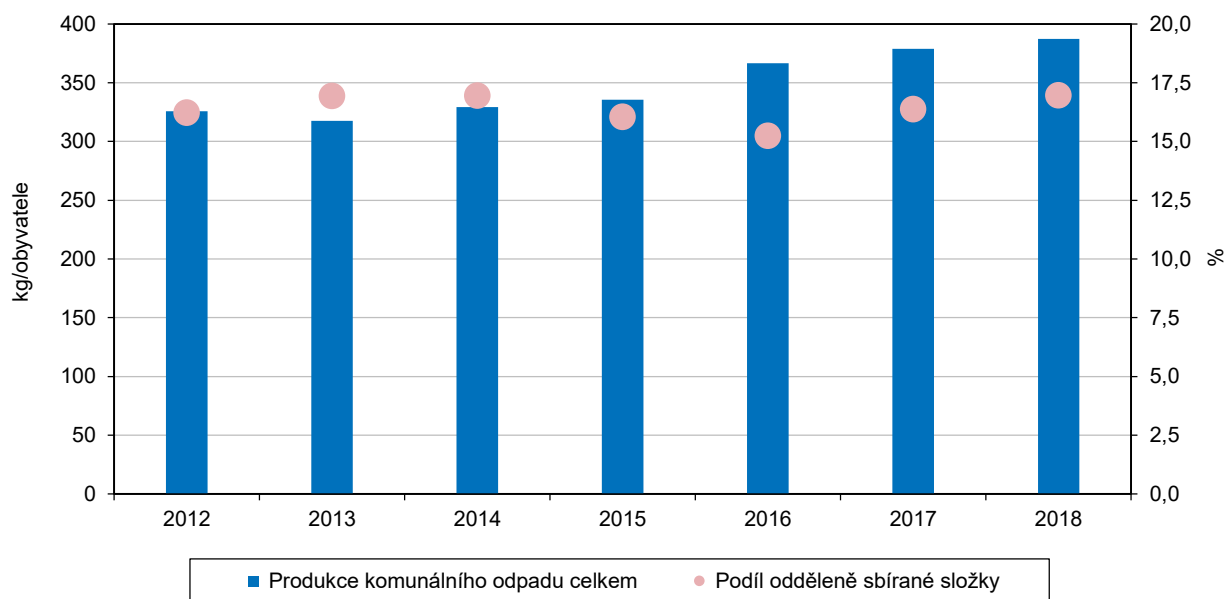
Odpady

Solidní úroveň třídění odpadů.

Produkce komunálního odpadu se v Kraji Vysočina v roce 2018 zvýšila oproti předchozímu roku o 2,3 %; v přepočtu na jednoho obyvatele dosáhla v kraji 387 kg za rok. To je více než o deset procent více než činil průměr celé České republiky, hmotnost tohoto rozdílu představuje 36 kg. Podíl odděleně sbíraných složek odpadu na Vysočině vzrostl v roce 2016 oproti předchozímu roku o 0,6 % a činil 17,0 %, což je v mezikrajském srovnání nadprůměrná hodnota. Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v roce 2018 představovalo 65,7 kg/obyvatele, v rámci České republiky to byla po Zlínském kraji druhá nejvyšší hodnota.

Graf 4. 8 Produkce komunálního odpadu v Kraji Vysočina

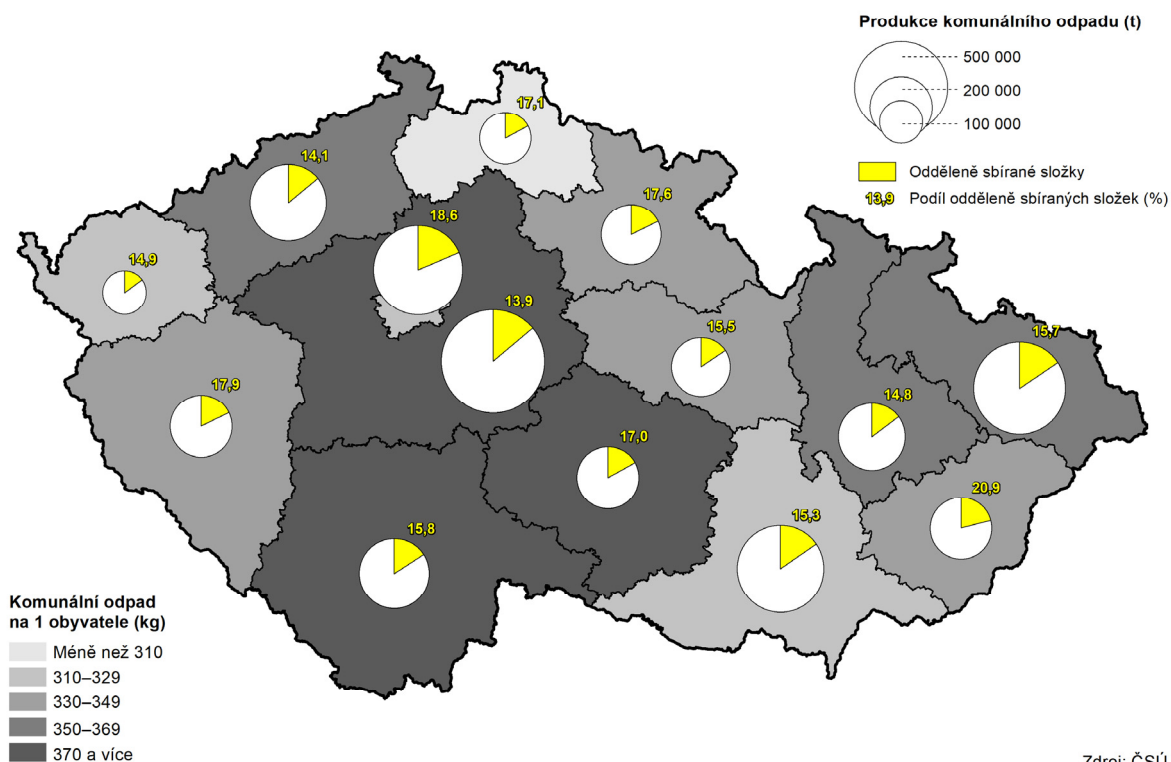
Zdroj: ČSÚ

Produkce podnikového odpadu vzrostla.

Celková produkce podnikového odpadu v Kraji Vysočina v roce 2018 výrazně vzrostla, když jej bylo v tomto roce vyprodukováno o 9,6 % více než roku 2017. V přepočtu na regionální HDP objem vyprodukovaného podnikového odpadu v posledních letech roste. Největším producentem podnikového odpadu jsou na Vysočině zpracovatelský průmysl a stavebnictví, v roce 2018 se na jeho produkci podílely 43,1 % a 33,5 %.

Komunální odpad v krajích v roce 2018

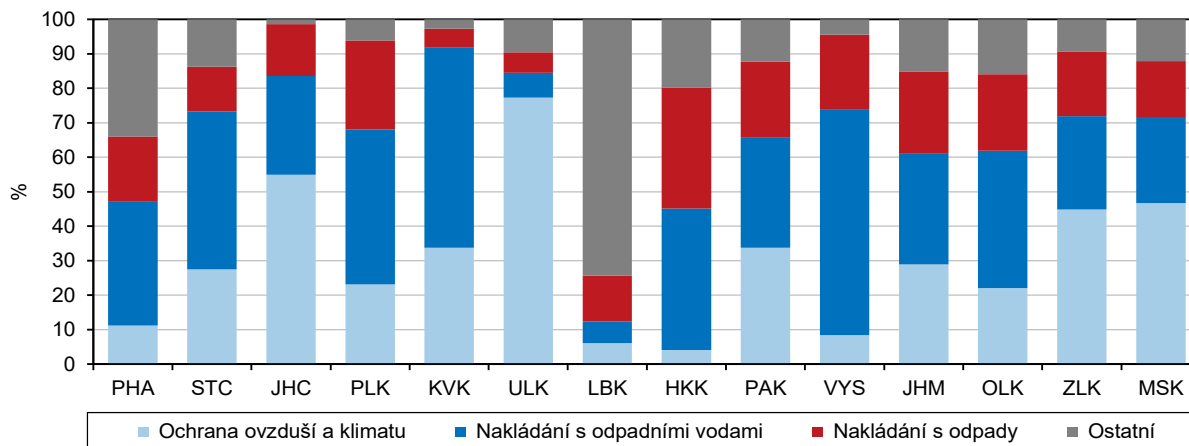
Investice na ochranu životního prostředí

Většina investic na ochranu životního prostředí je určena na nakládání s odpadními vodami.

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí (podle místa investice) v Kraji Vysočina ve sledovaném období vykazují celkově klesající tendenci, ke zvláště výraznému poklesu došlo v roce 2016, když se oproti předchozímu roku snížily na méně než čtvrtinu. Po nárůstu v roce 2017 následoval v roce 2018 další pokles o deset procent. V členění dle účelu jsou za kraje k dispozici pouze data podle sídla investora. Struktura vynaložených finančních prostředků se zásadně liší u investic a neinvestičních nákladů. Největší podíl investic je určen na nakládání s odpadními vodami, zatímco rozhodující objem neinvestičních nákladů je vynaložen na nakládání s odpady.

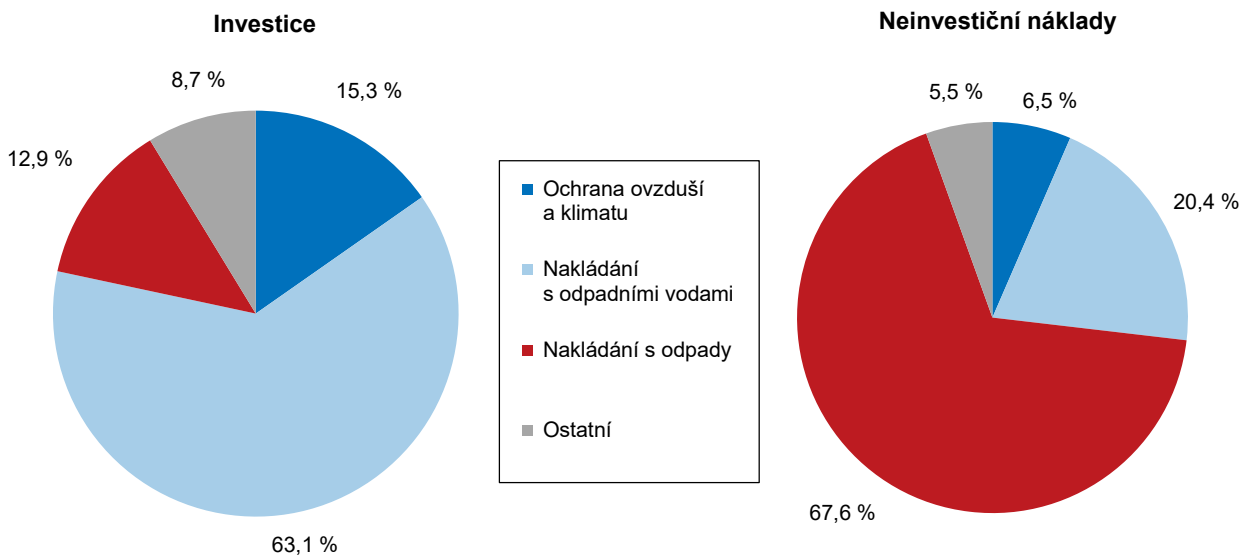
Graf 4. 9 Investice na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora v roce 2018

Zdroj: ČSÚ

Graf 4. 10 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Kraji Vysočina (průměr let 2014–2018)

Zdroj: ČSÚ

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2014 až 2018

